National Library of Israel

Heruth - חרות, 21.12.1951, page 4

מ„הצפון" ועד „חרות"

ראיון מרתק עם ד"ר יעקב דובוסנסקי

הסקיקה הקלאית של המקובלנות הריבוניות בסיסיות באיזון ישראלי מלוה היוסד התנועה ומי לגליון האלף של „חרות". הביאמה בזה הא מצומצמת לפי תבנה, ואיזה מתי דמרת לסקירת הסיטוריות מקיפה זמן בזת הבל עדיון מזהה לבלבה הסטוריון שלה. שיוסבר בפרוטרוט על לבטיה. צוותיה. הר קום המדינה גם מטעם המשמלה הבריטית. גם מטעם המוסדות היהודיים. מ. מסמכים. אין מכאן שבעניניה לבקשה לוקפין סקירה בזת. לגליון האלף של „חרות". הריני מה תוקף על כן בסקירה כוללת המצומצמת ביר לאל לפסוק אפילו בזת הסקירה בא"י, ומפתיל לאל לפסוק אפילו על שבועותים ויחודיים. שהחלקים לא הוי הבריטיים אפילו (כגון השבועון „הצפון" ויחודון „בר הוי"). אך שיחתו את הסקירה בקוטנה בזת עוות למדי שרות רב וחשוב.

לא הוכרתי כאן עם כל הלגיונות הנבי מים מן התנועה (ב„ש" ו„הצ"ח") והגליר מנו המחנהים השונים (בשמות שונים). שהיו שונים במסמך הב בקוטנה שבשונות. אמר"ר בקצה ב" המשלה הבריטית.

מסקיים הנאים אגולל את פרטה הנוגר בזת „הצפון" ומתוך „שמן" ומתוך.

א. „הצפון".

שם שבועון שקוראו בשם זה בדאי לא דרש לרבים מהתנועה הצה"ריות. ויתר שם. בשנה אפילו בלבות מסדיו. אך לם שר. את התנועות הצה"ריות אסור לעבור בלי נסיון בראשיה זה. שנעשה ע"י הד"ר אברהם רינשל בתימה. הוא הופיע בשנת 1925. בלוסר שנה אחרי יסוד הצה"ר. הד"ר רינשל הגיל היה לא רק מסכון של השבועון אלא גם מן הסיסמפסי הקטן הזה. אלא גם מרכה. וגם מחרו מראשי הזעיקר. גליון הראשון של „הצפון" יצא לאור בה' אדר תרפ"ו (26. 19.2). הפרסום שלו מוה קטן, הלוכל ארבעה עמודים. העורך מעצמו לא יכול. כמובן. לכלא את כל הפעמה. ולכן אזרן גם מערכת. שנה עבדו בו אדון שוכנובסקי (סופר „הבקר" אח"כ). פ. ז. אשכולי ד"ר שפירה מלבד המדורות הקבועים הרגיונים. היה גם מדור לבטרלית. שהתנהל ע"י אבי. ר. בוברני. מי שהיה אח"כ מנהל חס" שה העברית בדרום אפריקה ב„מסשלת המגדל. מספר קוראי „הצפון" היה לכתחילה קטן מאד — הרי כל החנועה הצה"ר מונתה אז בא"ץ עשרות חברים — אבל היה לעתון זה (מה שהיה חסר תמיד לתנועות הצה"ריות) דפוס מיוחד שלו: „הצפון" נד" מים בדפוס „הצפון". הבשינו בזה בע" קר הסקירות השבועיות שנדפסו בצורה אינמן של ה„ראוסורוס". שנכתבו ע"י הר" ביץ נוסא. בל המאמרים. ואפילו הכרוניקה המפלגתית. הוי. הרובים בפתוס. ויחד גם הי גם בהגיון. על כל העתון היה פתוח עניון חוץ של חן. „הצפון" היה בימים הנ" עתון הצה"ר ע"ר מעברי הראשון בכל העולם. אולם גם הוא הצנוע היחידי שהיה כמעט אז מאמרי דובוסנסקי עבור הקורא הוי" ר" רק עבריה. לאט לאט הפפחה העתון הזה הקהיל הופיע פעמים בשבוע.

בשנ 1928 בעת העתון ת"א ופורבו הוה את הד"ר יעקב דינוס. העתון התקיים עד סוף 1928. לגלמר — עד בואו של זאב דובוסנסקי בסתיו 1928 לארץ.

ב. „דואר היום".

בחול המועד סוכות תרפ"ט (1928) הגיע אל ארצו זאב דובוסנסקי. כדי להשקיפה בו. ר" ן. הוה ברור כי בתור מצעני ראשון לחזוק השפעת הצה"ר צריך ליצור כלי מבטא גדול ורציני. הגיעקר עזה יקיה. לא שכרוכן. אלא עתון יומי. „הצפון". בתור עתון יומי לא יכול הוה למלא את התפ" קיד הגדול הזה. והתחילו דיונים רציניים בתוכי אצה"ר ע"מ ליצרת עתון יומי גדול שיאבה דובוסנסקי יוכל לפרסם בו את דב" ריו. ויחיד עם זה יומסר גם לכלי מבטאם של כל החוגים האזרחיים את הצה"ר.

באותו פרק זמן הופיעו בארץ שלשה עתונים יומיים: „הארץ", „דואר היום" ו„דבר". וכולם יחד התאבקו קשה בין קיומם. „הארץ" הוה האורגן של החוגים הדתיים־קרקעיים. בכיכולו. ולמעשה זה הוה מבטאו של הד"ר בלקסון. שבאותה שעה עבר לארץ אחר הסכנות הגדולות. אם כי בלי הצלחה. התנגד לה בטעמים עקרוניים. מלבד זה קשה. אבל. „הארץ" בשעתו גר מד" ע" קבוצת עבקנים ציוניים תוכף לא אך הביבוא הבריטי. ובין עורכיו הראשו נים הוה גם זאב דובוסנסקי. „דבר" הוה כבר. אם כן (ב1928) העתון המעמדי הלוחם של השמאל האורתודוקסי דובוסנסקי הלקטיבנא. בתחילי כבר אל לקבל צורה של עתון שמאל אל מובהק. המופיע בלשון העברית. „דואר היום" הוה באותה התקופה העתון היחידי. ולחם בלא לאות. גם בלא מורא ופחד בדיקטטורה המסתמנת של השמאל. אך הש" פעת „דואר היום" היתה באותה שעה. בסוף 1928. חלשה ביותר. העורך שלו באותו זמן. איתמר בן־אבי. אבל עליו מרוחם. כלי מר מקלות דעתו. הסמיכו גדולו הוכיח. ובד בעד גם הנסמיכו הללו התחילו חלופי עורי כים וחלופי מערכה. ומה פלא אם ערכו הסמפרוחי הנתלעיני ירד מיום ליום? כגון: לא העתון החליטו לשם הצלת הבמה לפסוד את העתון בתנאים מסוימים (בתנאים המסוימים הכתוב מדבר) לשיותו של זאב דובוסנסקי.

לא. לא היה לתנועה דובוסנסקי לקבל ליליה את העתון הזה. שהיתה לו רפוגנ רעה בשבוב. אך מכיון שלתנועה היה צו־ ר" בבמה עתונאית משלה. ויסוד עתון יו־ מי לא היה גם באותם הימים מהדברים הקלים — הלליטה התנועה. לא בלי הסר סים. לקבל לרשותה את העתון.

אם הערוכה הכלליה קבל על עצמו זאב דובוסנסקי. ולמערכה נכנסו ה"ה אבא אחימאיר. א. בן־חורין. שלמה גפשטיין. ב. ינשטיין ד"ר י. ר. ייבין.

בהרכב זה של המערכה התחיל להופיע „דואר היום" החל מראשון לדצמבר 1928. בגליון הראשון של המערכת הנ"ל נתפרסם כעין „אני מאמין" של המערכת בתחתונו אם המלאה של זאב דובוסנסקי. שעשה רושם גדול. לא רק על חברי הצה"ר הקרובים אלא גם על הצבור הכללי. אפילו „דבר" מצא לנכון להעתיק את „האני מאמ מין" ויחד עם זה הינך את העורך החדש (הי" נו זמנים באלה בצבוריות הארגיטר אלית!). אם כי הדגיש בדברי ברכתו. כי יצטרך לא פעם לעמוד בקשרי מלחמה לא קלנים עם העורך והעתון.

הצלחת העתון היתה גדולה. מאלף וח" מש מאות עסמים שבו הופיע ביום השלישי בנובמבר 1928 עלה בסוף זמן קצר ל־ 4000. וכעבור זמן לא ארוך — עלתה הסי" רות עד יותר. המערכת הצליחה לשנות את היחס הרע והזלזול שהיו לעתון זה בנ" קופות הקודמות. והצלחת העתון במובן הרר" חב היתה אפילו יותר גדולה מהצלחתו המומרית. מאמרי דובוסנסקי. הכתובים עב" ריות יפה. עסיסית וחגנית. עשו רושם כביר על הקוראים. גם בבחירת חבר העורכים הצליח דובוסנסקי. מאמרי חברי המערכת הצטיינו חמיד בעוז הכישוי בפתוס שלהם. בסוף תרפ"ט נוסף למערכת כח סופרותי נוסף בדמיטרי לייטסי — המשורר אדר צב גרינברג. שעד אז היה רחוק מהתנועה והשתתף באופן קבוע ב„דבר". גרינברג נועה שהתפיסה לתנות הצעה תנועה חלוצית. ושר מבכה קיומה לגדולות. והוא. אציג. פרש על כן מהמחנה הזה. שכתביו בגזו בכל הקודש הוסיקר לו. למשורר. הנסערך המחנה הלוחמים לצניונות גדולה יותר. התחיל בה. בלי שהתחיל באופן קבוע ב„דואר היום". בתקופה הזאת. תקופת מהומות אב תרפ"ט. גדלה ביותר השפעת העתון והגיעה לפסי גו. שאליה לא הגיע אף עתון עברי. מאי מרי דובוסנסקי. ייבין. אירי צבי גרינברג. אבא אחימאיר. ב. גינשטיין ומשלמה גפ־ שטיין. תלה. את. הדתנה. לפסה־ת שלה. מפלגה ציוסיסה שבריה.

אחרי שאחו אל דובוסנסקי לחו"ל. לקבו־ גרם הש"ז. נכנס למערכה גם המחנאל הלסטיני הסתרמה ד"ר א. פן־ירוזל. הר־ תקופה הזו היתה תקופת הסבל של התנו־ רות העברית. בא"י בכלל. בפרק זמן זה התחיל להשתתף ב„דואר היום" מזמן לזמן ומזמן אחר מגדולי המדע. המזיר מורה והסופרת העברית — הפרופ' יוסף קלוזנר.

מסבות שונות. שלא כאן המקום להתעכב עליהן. יצאו הרביזיוניסטים מעבודה ב„דואר היום" בשנת 1931. ומזמן לזמן נשאר אל עתון.

ג. „בטרם־בוי".

בתקופה שבין „דואר היום הרביזיוני־ ס" ובין „הום". שארתיתו אספר להלן. החל להופיע בירושלים בערכת הע"ר הצה"ר ב. בן־אהרן שבועון לחם. שהיה מוקדש כולו. לשאלות הזמים ולתגנת זכויותינו בארץ". מנמתו היתה בדרך כלל צה"ריות. אם כי רוב עוזריו הקבועים היו מחוץ לגר נועה. שם העתון היה „בטרם־בוי". הגליון הראשון של השבועון הנ"ל הופיע בב' ניסן תרצ"א (1931). עוזרי העתון הקבועים מל־ בד ר. קרוזאל (ע"רמות). שעבד בו רק חד־ שים מועטים. הוי: שלום שוארץ. דניאל פירקים. ר. נח (אביגדור תשבי). אברגדור הסאריו ויחונן פורבנסקי. כל חמשת הסופרים הללו. אם כי לא השתייבו באופן רשמי לתנועה. — נטו בכל זאת לתצה"ר ולמלחמתו בתקבון ששפה ביטוי. הדרות לעך הצלת השבועון לתפוס מקום בצבור ריות העבריות בארץ. והיה בקרא כמעט ע"י כל הזרמים. תפוצתו במשך זמן מסוים עלתה לשלשת אלפים עסמים. אבל למרות זאת. לא הארין ימים: ומקץ שנתיים לחוס־ עתו הפסיק את קיומו.

ד. „העם".

אבל התנועה לא יכלה להסתפק בשבו־ עון חצי צה"ר. החנועה גדלה ולהתקיים בלי עתון יומי משלה לא יכלה. במאמצים גדולים מצד ראשי התנועה ובארץ יסד הד"ר מן־ דוריזל עתון יומי חדש שם „העם". בע־ תון הזה. כמו ב„דואר היום". השתתפו כמ־ עט כל העורכים שבניתי לעיל. בראשי פעתו ותפוצתו לא היה משום מה כל כך גדולים. „דואר היום". שהמשיך להופיע בהרכב מערכת לא־נהיית. נהנה זמן ממר שך מהזהר שעפיף את העתון בתקופת הצה"ר. ולכן. לו היו עורכים לרשות „העם". אמצעים כספיים גדולים. בודאי שהיה יכול סוף־סוף לתפוס סוף־סוף את מקומו הראוי. אבל אמצעיו היו מוגבלים. ונוסף לזה. באו עליו כתחף קפדניות מגיה משמם הסלסונות. שלדלדו עוד יותר את אמצעיו החומריים הללו קירבו את קצו. כארבעה חדשים בקירוב הוקיים העתון. ובסגנורו באוגוסט 1931 ע"י השלטונות לד" מן בלתי מוגבל. היה ברור שיוחר לא יפ" תח... לאמנם. להצילו ולהחזירו לתחיה לא יכלה אפילו החברה בעלת המגיות מ־ נוסדה לשם הצלתו בפ מ. מגדורי. אח" נועה נשארה שבו בלי עתון משלה. ורק מזמן לזמן היה מופיע גליון בודד בכל פעם בשם אחר.

ה. „חזית העם".

אחרי שנסקר. „הום". היומי היתה אחרי עה הצה"ריות שרוח חדשים מספר בלי אורגן רשמי משלה. אבל בסוף 1931 החל להופיע שבועון צה"ר חדש בשם „חזית העם". מיסדו היה חבר רגיל של הנהנועה יהושע לוכסר שמו. אמצעים חומריים כמ־ עט שלא היו ברשותו. אבל לעומת זה היה רצון בביר לקיים ויהי מה את הבמה הזו. העורכים של השבועון הנ"ל היו ד"ר אבא אחימאיר ד"ר יהושע ייבין. במשך תקופה מומשכת נאבק העתון על קיומו. אבל אז דגל המלחמה בכל הריקנון ששפה בבר אי לישוב נשא ביד רמה ובקומה קוקמה. „חזית העם" היה עתון לוחם בלי פחדות. ובלי לבו שון ימיגה. או שמאלה. בלא מורא ופחד לחם. „חזית העם" בכל מה שרוח מה מלאיה. התיחסה. כמובן. בשלילה ובשנאה. בכל זאת. הלכה השפעתו הלוך וגבור. הר" גיע הזמן שגם אפילו מתנגדיו מוכרחים היו להכיר בהשפעתו המהולת וגדולה.

בתקופת „חזית העם" (1933) חלה גם בעלילת הדם־היידוזה. שהביאה לידי אותו המשפט. שזכרו עדיין לא פש מזכרונם של כל אלה שהיו אז בתנועה. אחד מעורכיו (אבא אחימאיר) צורף לנאשמים. אבל „חזית העם" המשיך לעמוד במערכה בתקופה קשה זו באיתנות ובקריות. ולא נסגר אפילו בשעה שגם המ"ל וגם העורך הקשי נאסרו והוגשמו בהשתיכונה ל־בית הבריוניים. כל נלעין על העתון היה מלא וגדוש מא־ מרים כתובים בלהט ובבשרון ורושם גם בני הנוער ואפילו על הנערי המתבגר הוא גדול. אך התנועה לא יכלה להסתפק בי מים על „עליית דם" בשבועון. היא היתה זקוקה לעתון יומי ו„חזית העם" יכול להר פיע שלש פעמים בשבוע. אבל גם זה לא סיפק את התנועה ראת הצרכים. התנועה ישבה על המדוכה. איך ליצור עתון גדול שיוכל לחלום את מלחמת החיים הממות לא רק של שלשת הנאשמים אלא גם של כל הבצבור.

בראשית שנת 1936 התחיל להופיע בהש־ תדלות קבוצת חברים (עם ב"ב נתיבו בראש) ייהמן עברי בערכתו הראשית של הפרופ' יוסף קלוזנר. זו היתה הפעם הראשונה בארץ־ישראל שהופיעה במה סופרותית אחרית חשובה כזו. מימי „השי" לח" אחד העם ומלבנר לא היה יחוד בעל השפעה. יכולת ופוביציטיות ודמה סופרותית כזו. „ביתר" היה מלומדו המסור ה" של הפרופ' קלוזנר היה מלומדו המסור ה" נאמן ב"ב נתיבו (שפעת הגאה אחד מע" ערכים הראשיים של האנציקלופדיה העב" רית מסמדה של „מסדה"). שקיה גם המיסד של „ביתר" ואח"כ גם של השפה הימי" ת „הדרדי".

שתים־עשרה חוברות הוה הופיעו מהירותן בחצי זה. אבל עד היום הזה הן משמ" שות לדוגמא ליחון עברי. סופרותי מובני נאמן ב„ישראל" ביחוסן. ביחסן הזה. אם כי שמר ותכנו העידו על שתי אישיותן לזרם מסוים. שהתחפו גדולי טובי הסופרים העבריים. החל מד"ר יעקב קלצקין וגומר בעקב. כגון דפרוי. ברזוקוס. הגלחמו בכל המוב נים (גם במובן המזמור) היתה גדולה. אבל הנורון החיוני בבמה פוליטית גדולה לקראת „המשפט הידוע" אליבו את מיסד הירחון לוחמר עליו. ובמבומו לחקים את היומן הצה"רי הגדול החשבון. שהיצותו בשעה זו היתה מורגשת מאד — את העתון איר" ה. „הדרדי".

ב"כ 3 באפריל 1934 הופיע הגליון הרא" שון של העתון היומי הגדול „הדרדי". האם כמעט בדרך מקרה ובהיכה הגאה. לו היו הרביזיוניסטים באותה שעה פונים לכמס" לות ומבקשים ממנה רשות לתגיבה שעתון יומי. לא היתה המשלה נענית לבקשה זו. באותו פרק זמנו היה הטירחי נגד הער" בים מטשם „הארגון" בציבונו. הגם האגד" לים נגשא הזלו לטשם טעמו של סידור „אל־לי". ומובן מאליו שהמשלה לא היתה מוגיגנת לתת רשיון למבה ריביזיוניסטית יומית.

אך האפנותה לא יכלה מבר להסתפק בש־ בועון. הגנה קרה מקרה ושני יהודים גרם נים. קיבלו בקרן הרצ"ז רשיון למגזיו (סוף בעמוד ד)